

A TERMÉSZET.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi

LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

»A TERMÉSZET« előfizetési ára
a »HALÁSZAT« melléklapjával együtt
egy évre 6 korona.
A »Halászat« külön, egy évre 3 korona.

Erdei séta.

Nagyon szeretem a magános sétákat. Nem kell ahhoz mizanthropia, sem búskomorság, csak egy kis poetikus érzület.

Ha el akarok egy időre zárkózni a világ zajától, nyakamba veszem a határt, neki az erdőnek, mezőnek, de csak egyedül. És sajátságos, épen így s épen itt nem érzem az egyedüllétet. Körülöttem a nagy természet ezernyi alakban. Nincs érzékszerv, melynek ne akadna dolga.

Madárdal, virágillat, napfény, meg ezer más benyomás, nem engedik pihenni a lelket. De csak egyedül érzem jól magamat. Ha ember van mellettem, a ki, mint Reclus mondja, a természet rendjében csak rendetlenséget okoz, az visszaűzi lelkemet a sivár valóhoz. Én magam nem érzem, nem tudom jelenlétemet, mert a lélek összeolvad a nagy természettel!...

De ím, e gondolataim közben nehéz léptekkel közeledik valaki. Leteszem papiromat, várom a közeledőt.

Nagy csomó fa terhe alatt görnyedő pór jön le az erdei út kanyarodásánál.

Köszönt és rám szól: »Csak jó itt a hűvösben uram.«

Ráhagyom, hogy bizony jó.

»Csakhogy czimborával, kettőnek lenne jó«, mondja ő.

Köszönt s nehéz léptei elhangzanak a tölgyek között.

És én gondolkodva nézek utána.

Én itt a magányt dicsőítem, egybeolvad lelkem az isteni természettel s jön egy tollatlan kétlábú állat s leránt a prózai légkörbe. Vajjon mi készítette őt erre a mondásra? Belátott lelkembe, hogy min gondolkodom? Sajátságos véletlen...

Nehéz munkával keresi kenyerét, volna oka az embergyűlöletre s mégis dicsőíti a társas együttlétet.

Mily különbözők az emberi lelkek. Neki nem elég a maga fejletlen, műveletlen gondolatvilága, hogy abba elmélyedve gyönyört találna; neki a természet a hasznos hajtó ős erő, melyben szűk látóköre csak az önfentartás eszméjéig ér.

De ha a szellem felül tud emelkedni a mindennapi, ha érzelmvilágunkba bele tudjuk illeszteni az isteni természet minden nyilvánulatát, ha lelkünk egybe tud olvadni összülőjével, a mindenséggel, szóval ha meg tudjuk érteni a természetet, — óh akkor nem leszünk egyedül, akkor a madárdal, lomb, fű, napfény lesz a mi legkedvesebb czimboránk.

* * *

»Egy erdei séta milyen jelentéktelen dolog az ember életében. Hányszor, de hányszor járunk az erdőben. Egyik olyan, mint a másik.«

Igy gondolkozik az, a ki nem érti meg a természetet. A kit csak üzleti szempont, vagy bármi érdek vezet az erdőbe, a ki csak a szép kilátás, vagy a jó levegő miatt keresi fel az erdős hegyoldalt, az nem talál semmit az ilyen kirándulásban.

Sivár lélekkel ment oda, ugyanúgy jön vissza is. Mit neki a zümmögő bogárhad, mit a futkosó hangya, a mely talán meg is csípheti, mit a sok csiripelő madár, vagy a fürge gyík, mely zörrenésével talán idegessé is teszi! Nem méltatja figyelemre a természet számtalan bájos apróságát, csak a durva körvonalakat látja, pedig hát:

»Natura in minimis maxima.«

De hát nem teljesen ő a hibás, nem csupán ő az oka, ha nem érdeklődik a nyüzsgő szerves világ csodái iránt, hanem a *nevelés és a társadalom!*

Nem tanítjuk az iskolában, hogy mit és hogyan kell megfigyelni, nem ébresztjük a szabad természet iránti rajongást s az *emberi csinálmányok* legtöbbször *sivár* tömkelegének begyömöszölésével elöljük a *természet tökéletes s mindig bájos alkotásai* iránt való érdeklődést.

Ebben hibás az intézmény, az iskola s nem a tanár! Nem értem itt az egyszerű föld-emberét, mert ő, bár többnyire *önkéntelenül*, több természeti megfigyelést s így tapasztalatot szerez, mint bárki más. De az u. n. művelt, a mai séma szerinti *modern ember*, nem barátkozik meg a szabad természet ezer intím vonásával s ha esetleg mint szabadban felnőtt gyermek birt is már némi ismerettel a természet köréből s vele született ősi emberi sajátságánál fogva szerette is a szabad természetet, az iskola azt is kiöli belőle.

Pedig nem kell természettudósnak lenni, hogy élvezhessük az örök szép természet remekeit. Korántsem! A mit a tudatlan pór önkéntelenül megfigyel és mint tapasztalatot a gyakorlatban értékesít, azt és sok egyebet a művelt ember, asszimilálva és egybeolvasztva feltételezett finomabb lelkületével, eltekintve a dolog praktikus oldalától, mint léleknemesítő, kellemes s a nagy természetben uralkodó egységes törvények megismerésére vezető megfigyelést teheti magáévá.

De a mai társadalom is elvonja az embert az ő szellemé egyedüli kútforrásától, az ő szülőanyjától, az ő nevelőjétől: a szabad természettől. A pénzszerzés, a

hatalomvágy, az emberi természet és eredeti jellemei helyett mesterkélt s így természetesen sivár gondolatvilágot teremt.

Tanítsuk az iskolában, mit és hogyan kell megfigyelni, tanítsuk szeretni a természetet!

A megfigyelő képesség őseredeti sajátsága az emberi léleknek. Ős állapotban egy öntudatlan lelki folyamat lehetett, mint azt ma is látjuk a gyermekeknél, a műveletlen embereknél s a természeti népeknél.

A modern embert már tanítani kell reá, mert az ősi vonás a civilizáció hatása alatt kiveszett s mert a modern ember érzélemléleke, a melynek körébe vágnak a megfigyelés által a *lélek nemesítésére* szerzendő tapasztalatok, értelemvilágával fordított arányban fejlett.

Megfigyelni nehéz. Tudni kell azt, hogy mit és hogyan figyeljünk meg. A látás érzékszervével szerezzük legbecsesebb tapasztalatainkat. De nagy a különbség a *nézés* és a *meglátás*, vagyis a lélekkel való nézés között. A ki nem tud megfigyelni, az csak néz, de nem lát. Egy látott tárgy nem ébreszt benne semmi asszociatív lelki funkciót.

De más az, a ki megtanult megfigyelni. Annál a látott tárgy nem fog pusztán kép gyanánt feltűnni, hanem mivel lelki szemei is mintegy működésben vannak, a látottal kapcsolatos dolgok egész sora tárul föl előtte. A ki nem tud megfigyelni, az pld. egy virágzó galagonyabokor mellett elhalad, tudomást vesz róla, hogy van, hogy bogarak nyüzsgőnek körülötte s ezzel vége, szelleme már ki tudja, hol jár!

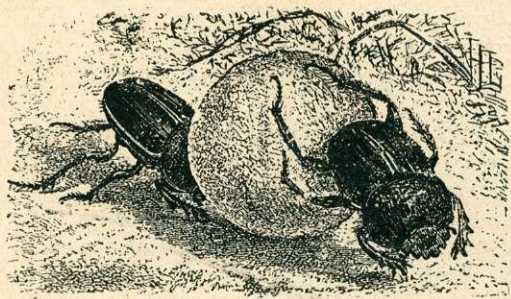
A ki megfigyel (ismétlem, nem tudóst értek), abban mindjárt feltámad a kérdés: miért van itt a sok bogár? mi a feladatuk? mennyiben használnak a növénynek? miért hullott le már némelyik virág szirma? stb. stb. Egy egyszerű tárgy a képek és gondolatok egész láncolatát ébresztette fel a lélekben!

Tegyük kíváncsivá az embert, hogy igyekezzék megismerni és megérteni mindennek ősforrását: a természetet s hogy a sivár társadalmi viszonyokkal való

A bogár.

— Irta: Gárdonyi Géza. —

„A Természet“ eredeti tárczája.

Az országutat a juliusi nap tüzi. A por forró. A kövek meleget lehelnek. A fűszál félig aszottan bágyszor az országút mellett. Árnyékért eped minden, ami él.

Csak két kis bogár dolgozik ebben a tikkasztó hőségben, a napon, az országút közepén. Golyót hempergetnek.

Az uri társaság, amelyik délfelé itt az országúton ment át a kastélyba, megjegyzés nélkül lépett el mellettük. A hölgyek fölemelintették a szoknyájok szélét, nehogy érintkezzenek a szeméttel. Az urak az orrukat fintorgatva mentek odább. Csak a kis öt éves urfi kiáltott fel:

— Nini, galacsinhajtó bogarak!

A nevelő azonban kézen ragadta az urfit és halakán lehordta:

— Micsoda illetlenség az ilyet észrevenni! Paraszt!

A természet pedig tele van ilyen illetlenséggel és én magam is meg vagyok zavarodva, hogy az a még nagyobb uri társaság, amelyik ezt a lapot olvassa, mit mond reám, hogy az ilyen bogarat nem átalom észrevenni.

De ez a valóságon mit sem változtat. Hiába nézek nagy illedelmesen félre, az országút forró és a két bogár hempergeti a golyót. Húzza az egyik, tolja a másik. Hol föltőlről kapaszkodnak bele, hol oldalt. Néha alája vetik a vállukat és így emelnek rajta. Néha alája dugják a fejüket és a hátukkal emelik. Az akadály tömérdek sok, de a golyót át kell gurítani, vinni mindenben. Az egyik emel, a másik felágaskodik és beleakasztja a körmét a golyó tetejébe, úgy húzza. Ha ez nem segít, fölmeleg a golyó tetejére és a hátulsó lábát kampózza belé; azután lefelé lódul, hogy a teste súlyával mozdítsa tovább a golyót.

Ez a két bogár egy akaraton van. Az egyik nő, a másik férfi. A nő együtt dolgozik a férfival.

Hol és hogyan találkozott össze a nagy mindenségben ez a két kis rút bogár? Hogyan ismerkedtek össze? Mit mondtak egymásnak, mikor megismerkedtek?

Bizonyára azt mondták:

— Te szép vagy!

lankasztó harcok után, a szabad természet ölen találjon enyhülést, szórakozást, megnyugvást. Így azután nem lesz oly kicsinyes egy délutáni erdei séta, nem pazarlódik el annyi szellemi töke s akkor sokan, nagyon sokan fogják csodálni a természet örök, nagyszerű törvényeit. Engedjünk a figyelmeztetésnek:

»A természet örök könyvét forgatni ne szünjél,
Benne az Istennek képe megírva vagyon.«

Fölfegyverkezve a megfigyelés erősen feltett szándékával, eltelve a szabad természet iránt való rajongással, meneküljünk ki egy nyári délután az erdőre. És ha csak van még bennünk nemesen érző lélek, ha nem ölte még ki belőlünk az özön világáramlat az őseibert, úgy lelkünk egybe fog olvadni a mindenséggel s minden szemünk elé kerülő, látszólag kicsinyes dolog vizsgálata örömmel fog eltölteni; örömmel, melyhez hasonlót az emberek világa nyújtani nem képes. Megelégedett, nyugodt lélekkel, felvidulva fogunk visszatérni erdei sétánkról.

Füves, fátlan hegyoldalon visz a gyalogösvény a völgy ölébe benyúló tölgyes felé. Hűvös, nedves párakkal telt s nehéz fellegetek hajtó déli szél kerekedik. Eső lesz. A nap még forrón tűz, a gyanus fellegek csipkés szélé csak most kezd kitekinteni a hegy gerincze mögött. Ernyőt a nap ellen. Alig nyitom föl, már is több kellemetlenséget okoz, mint a nap sugara. A sok légy, dongó, néhány darázs, mind igyekszik az árnyékba jutni s bizony nem tekintve az ernyő gazdáját, ott zümmögnek, duruzsolnak a sátor alatt. Marhájárta hely lévén a füves térség, bizony néhány lódarázs, meg bagócs-féle is bebeszemetlenkedik.

Végre is megúnjuk a tolakodást s inkább szenvedve a nap hevét, becsukjuk az ernyőt. Utunkba esik egy virágzó kökénybokor. Körülrajongja a sok bogár. Virágról-virágra másznak, repülnek. Éles állkapcsaikkal felmetszik a porhonokat, annak tartalmával táplálkoznak. De mivel hálálják meg a növénynek azt a dús terített asztalt?

— Te is tetszel nekem!

— Akarsz a párom lenni?

És a másik azt felelte rá:

— Holtomiglan, holtodiglan.

Mert hát másképen hogyan álltak össze, ha nem így? Micsoda más érzés egyesítette volna őket? Hogyan egyeztek volna meg egy munkára? Két kis bogár egy akaraton, egy munkán, egy cél felé, — ez a különös.

És szerettem volna őket látni, mikor megindultak ketten, szép egyetértésben az országút felé, mint mikor mink megyünk ki a szőlőbe, a rétre, a bányába; — a szerszám a vállunkon, tudjuk miért megyünk.

És dolgoznak.

Bámulatos erő és igyekezet van bennök! Hogy vonszolják, húzgálják, görgetik órákon át pihenés nélkül azt a ronda golyót! Görgetik ide-oda a poros, köves, röges országuton, emelgetik nagy innal-kinnal a patkónyomban, a kerékvágásban, rögmélyedésben, a szalmaszálon, a porhalmon, a kövezet gerinczén keresztül. A nap égeti őket, a por szennyezi őket. Talán lihegnek és izzadnak, mint az ember. Talán nyögnek is egyet-egyét az emelésben. Talán szomjasak és tikkadozva gondolnak egy harmatcseppre, amely mindkettőjüket felüdítené.

De nincs most harmat. Tüzes katlan az egész világ. S hol van még a vége ennek a munkának!

Az ember elmosolyodik, mikor látja azt a hitvány

Azzal, hogy a virágport egy virágról a másikra, porzóról a termőre hurczolják s a növény fajának fenmaradását biztosítják. Mi csalja ide ezt a sok bogarat?

Tegyünk egy próbát. Egy néhány letört virágzó galyat rakjunk szét a fűben, jó messze a bokor körül. Pár perc múlva legalább az egyik hemzseg a bogár. Bárhogy rejtjük is el, rátalálnak s legtöbb lesz a szél ellenében fekvőn. Mi vezethetné más a bogarakat, mint a virágok átható illata. A mint épen az egyik kitett ágat vizsgáljuk, karcsú kis sárga-szürke állatka iramlík tova a kopár oldalon. Egy ügyes kis ürge volt. Ki ne ismerné a parlagok e gyors lábú lakóját? Számptalan ürge-lyuk van itt is. Jobbra, balra mindenütt látjuk a surranó kis alakokat. Gyorsan, de óvatosan s mindent a kellő pillanatban, ez az ő jelszavuk.

Figyeljünk csak meg egy ilyen kis állatot.

Lépteink zarára meglapult helyzetéből gyorsan fut tova, de egyszerre megáll; egy pillanatra fordítsuk el tekintetünket, — már alig tudjuk újra feltalálni. Miért? Mert olyan helyen lapult meg, a hol a talaj színe megegyezik az ő szőrének színével!

Csak okos kis fekete szeme csillog ki.

Ime, egyszerre csak két hátsó lábára áll s merev, teljes mozdulatlanságban szegzi reánk éber szemeit; a sárga kődarabhoz, vagy röghez hasonlít.

A mint észre veszi, hogy tekintetünk másfelé irányul, egy pillanat, egy gyenge sziszentes — s hiába kereszük többé, eltűnt az odúban.

Figyeljünk így meg többet közülök s azt fogjuk találni, hogy két lábra mindig csak közvetlen az odú nyílása mellett állanak, távolabb tőle meglapulnak. Bízva abban, hogy nagyon hasonlítanak ilyen állásban valami élettelen tárgyhoz, egész közel engedik az embert s csak a gyöngye sziszentesre oda tekintve látjuk, hogy a mit kőnek hittünk, villámgyorsan tűnik el odújában.

Elérjük a tölgyest. A lankás hegyoldal pompás tölgyeinek barátságos lombsátora alatt gyepes ösvény vezet be az erdő sejtelmes homályába.

galacsint és a két kis rút bogár szizifusi munkáját. Micsoda nagy érték lehet az nekik, hogy így küzködjék, erőlködjék vele és micsoda rengeteg nagy terület nekik az országút, micsoda árok nekik a kerékvágás és micsoda hegy egy-egy kis rög! Az én alakom bizonyára akkora nekik, mint nekem az Eiffel tornya.

Ha ember és bogár megértené egymást, talán az a bogár megállana egy pillanatra a munkájában és így kiáltana fel hozzám:

— Mit utálsz engem? Mit nevensz engem? A mindenségben nincs utálatos semmi és nincs nevetni való semmi!

— Bocsánatot kérek, de amit ti olyan nagybuzgón hempergettek, az csak szemét.

— Te azt mondod szemét. Hát nem sneff az igaz, se nem fenyőmadár. De nekünk annál is jobb. Kincs! Nincs a földnek akkora gyémántja, amelyért odaadnánk! Ebben a golyóban benne van egy parányi kis tojás. Az a mi gyermekünk. Ez a golyó a mi édes, szép gyermekünk bölcsője. Elhempergetjük a fű közé, ahol sem ember, sem ló nem jár és elássuk. Elássuk mélyen, mélyebben, mint ti a halottaitokat.

— E szerint sírba teszitek őt.

— Te azt mondod: sírba; mi azt mondjuk: bölcsőbe. Ez elvégre egy, csak a neve más. Hogy ti hova alakultok onnét? én azt nem tudom. Ti a legnagyobb

Megzördül az avar s egy fűrge zöld gyík rejtőzik el szemeim elől. Látni akarom. Kizavarom rejtekéből. Az első botlításra futásnak ered. Egy fa törzse mögül eltűnik. Utána megyek. A fa mögül kibukkan szép háromszögletű zöld feje s kíváncsi szemét reám vetve, mereven áll a mohos faderéken. Nem mozdulok.

Egy kézemelés — s az én gyíkom ijedt zörejjel tűnik el egy csomó száraz levél alá. Még innen is ki tudom zavarni, de csak már nagy fáradtsággal; még tovább fut s most már az avarból hiába zavarom, nem moczczan; megtanulta, hogy jobb lesz meglapulva várni a biztos menhelyen, mint kifutni a szabadba, a bizonytalanba. Milyen jó neki a zöld szín; a fű között áldozatait, a kis rovarokat, könnyebben megközelítheti s ellenségei nem vehetik észre!

Egyszerre néma csönd lesz körülöttem, pedig még néhány másodperce, hangzott az erdő a madárdaltól!

Megrezzen a bokor s egy kis karvaly suhan tova. Csak egy pár ijedt csippenés hangzik a bokrok között. Aljas rabló reszkettette meg a szegény kis dalnokok szívét. De eltűnt a veszély s a hangáradat ismét megindul. Csattogás, csipegés, fütty, csipogás, csacsogás, pittyenés s a madár-orchestrum ezerféle hangnemének felséges kórusa betölti az erdő minden zugát. A fűrge kis énekesek víg danájába bele-belevegyül a kakuk szava, a vadgerle krúgatása s néha-néha a völgy öléből felhangzó vadgalamb-búgás.

Mit daloltok ti kedves madarak? Elragad titeket is a tavasz bűbájos lehelete s heves érzelmektől dobogó szíveteket dalra késztet!

A madár dala a szerelem szava. Párját csalogatja édes szerelemre, boldog házasságra. A mézes hetek a dal napjai. Nyáron már néma az erdő; a komoly családi gondok nem illenek a játszi dalhoz.

Fülnket isteni gyönyör tölti el, de látni mentől kevesebbet látunk dalnokainkból. Kicsinyek ők s minden díz nélkül valók. Ha van is köztük rikítóbb tollazatú,

testű bogarak közül valók vagytok: nem ismerjük az alakulásaitokat. Mi a föld színe alatt abban a golyóban öltünk új alakot. Nem ismertük anyánkat, nem fogjuk ismerni a gyermekünket. De azért szeretjük. Minden gyermekért külön dolgozunk. Minden egy gyermek egy egész golyót kap tőlünk. Az az öröksége. Az utolsó gyermek már az utolsó erőnket emészti fel. Ahogy azt elástuk, ott maradunk elcsigázottan, kimerülten, míg nem az élet elszáll a testünkből.

— Mindenesetre különös.

— Neked ez a különös. Nekünk a te életed. Voltaképen pedig egy és ugyanaz, csak a formák mások. Mert mi más a te vagyongyűjtésed? Te is csak megkeresed előbb a mindenségben a párodát és nekifogsz a munkának, hogy az ivadékodat biztosítsd. Te azt mondod az én vagyonomra: szemét. Én is azt mondom a tiédre. Mert te kétlábú óriás bogár csak olyan munkában merülsz ki, mint én, csak hogy te a magad lim-lomát kincsnek nevezed, mint én a magamét s te ép úgy a maradéknak gyűjtöd és hengergeted, mint én. Azután mikor elfogyott az életerőd, nem ott halsz-e meg, ahol mink: a legutolsó bölcső közelében?

Az országút ég a nap tűzétől. A két kis rút bogár újra nekifog a hempergetésnek. Dolgoznak minden erejüket megfeszítve, dolgoznak pihenés nélkül.

annak is a színe egyöntetű, mint például a sárga rigóé.

Gondolkodjunk e fölött.

Vannak nagy, szép termetű, aranyos, ragyogó tollazatú madarak, mint pld. a páva, a kacsák, de hangjuk ezeknek utálatos. A mi énekesink kopott ruházatúak, de énekek remek. A legnagyobb énekmesterek, mint a csalogány, meg a pacsirta, a legszürkébb kosztümben, a legigénytelenebb külsejűek. A mi az énekeseknél a hang, az a többieknél a pompás ruha. Míg az erdő-mező dalosai hangjuk bájával szerzik meg életpárjuk szívét, a pompás öltözetű szeladonok ragyogó tollazatukkal hódítanak. Lám, milyen mindennapi dolog s mégis ugyan hány embernek jutna eszébe erdei séta közben? . . .

Az ég elborult, az esőcseppek halk koppanással hullanak a falevelekre. Nem lesz nagy eső, csak futó szemezés.

Folytonos zizegés, gyenge ropogás hallatszik egy bokor alól. Hatalmas nyüzsgő hangyaboly van ott. A nagy erdei hangyák ezrei dolgoznak lakásuk rendbehozatalán. Végtelen ügyességgel futkosnak. Egyik a másiknak nem áll útjában; ha mégis összeütköznek, vékony csápjaikat összeérintik s azzal ki-ki a maga útjára. Nincs henyélő közöttük, mindegyik kiveszi a dologból a maga részét, hogy a köznek hasznára legyen. Ni, hogy czipeli ott az a kis munkás a nálánál sokszorta nehezebb ág-darabot, hogy húzzák ketten-hárman egy hozzájuk képest kolosszusszerű bogár tetemét! Milyen rend, milyen céltudatosság s milyen erő!

Nem jut-e eszünkbe önkénytelenül is, vajjon egy ember, vagy egy ló, vagy más emlős állat el tudna-e czipelni nálánál 15—20-szor nagyobb terhet? Bizony aligha; s lám, a kis hangyák mit visznek véghez, az ő erejük aránylag sokkal nagyobb, mint akár az elefánté.

Bedobok közéjük egy nagy bogarat. Hogy meghorhanják szegényt. Minden lábára kapaszkodik egy-két dühös vörösbőrű. Harapják, csipik, de a kemény pánczél megvédi bogarunkat s ijedt küzdés után futásnak ered, de a lábain csüngő támadóktól alig bír menekülni. Magával hurcolja őket egészen a boly széléig, itt azután ezek maguktól ott hagyják a halálra rémült szerencsétlent.

Más bolyt keresek, hogy kipróbáljam, mit fognak csinálni saját fajabelijökkel, ha az idegen.

Vagy húsz lépéssel odébb hasonló nagy vörös hangyatömegre bukkanok; de útközben is egy fa tövében finomra vágott fatörmelék hangyák jelenlétére vall, bár alig látni egy-kettőt belőlük. Ezek kisebb fekete hangyák.

Az idegen bolyból átviszek kettőt az első hangyáimhoz. Remegve állnak meg s a legelső benszülött kinyújtott csápjával közeleg; összeér a négy érzékeny szerszám. Minden oldalról sereglik a nép, a csápok eszeveszett munkában vannak s egyszerre a mi két importált hangyánk a vad ellenség serege között van; néhány perc — s megszüntek lenni!

Csápjaikkal érintkeznek a hangyák, az az ő megismerő szerszámuk. A szag, vagy az íz, vagy talán valami más, előttünk ismeretlen érzés útján tudják felismerni saját társaikat és az idegent? ki tudná azt megmondani.

De ím, a permetező eső elmúlt s a napsugarak diadalmasan törnek elő a felhőfoszlányok közül. Utam megint az említett fatörzs mellett visz el, de lám, most a kis fekete hangyák ezrei nyüzsögnek a törmelék között. Hol voltak azelőtt s miért jöttek most ki? Nem kell hozzá nagy tudomány, hogy reá jöjjünk.

Eltakarom esőköpenyemmel a napot hangyáim elől s ím, egyszerre mind igyekeznek vissza a fatörzs alján levő lakásba. Hát ha még egy pár csepp vizet freccsentünk közéjük! Micsoda eszeveszett futás, valóságos menekülés a látszólagos eső elől. Egy perc s alig akad néhány hírmondó kis négereimből. Oda állok a fa mellé s a napsugarak megint csalogatóan símogatják a nedves fa tövét. A biztató napsugár lassanként mind kicsalja megint a fűrge hadat.

Milyen érdekes, mily ártatlan örömet okoz, ha e játékot többször ismétljük. E kicsinynek látszó jelenség, de milyen nagyszerű a maga kicsinységében...

A természetet örök rendjén elgondolkozva, megyek beljebb és beljebb a hallgató renetegbe.

Mintha örök béke templomában járnék.

És egyszerre mi zaj kél a légi hazában!?

Éktelen víjjogás, káromgás, rikácsolás hangzik a magasból. Kedves dalosaink reszketve hallgatnak el ismét. Mi ez újra?

A vad üvöltözés mind jobban közeleg. A kétségbeesés, a bosszú hangjai ezek. Fenn a magasban folyik a harc.

A vad kegyetlenség s az önfeláldozó szülői szeretet viaskodik. S az igazság győz!...

A varju-pár boldog családi fészket, melyben már pelyhedző fiókákat gondoz az anya, megrohanta az ádáz rabló, egy vércse.

A szülői szeretet önfeláldozó érzete merészekkel teszi káromgás hamvasainkat s nem törődve a veszélyvel,

megtámadják békeességük megrontóját. Vad kétségbeeséssel rohannak reá és sikerül is elűzni a fészkekről.

De ezzel nem elégszenek meg, hanem bosszút lihegve, tovább úzik az aljas rablót. Messze elűzték már föl a légsbe s el más völgyek fölé; csőrükkel ütök, szárnyukkal verik s a gyáva betyár ijedt vijjogással menekül. Mikor már megelégték az üldözést, a bátrabbik még egy hatalmasat vág a zsvány mellén, mitől ez rémülve felsikolt s azzal diadalmas káromgással, méltóság-teljesen repülnek vissza elhagyott kicsinyeikhez.

A nap lement. Sejtelmes árnyak borulnak utamra. Gyertünk hazafelé. Csendesebb lesz a madárdal, a vadgalamb bűgása messze hallszik, a hazatérő gulya kolompja szól a völgyi úton. Langyos esti szellő fujdogál. A természet aludni tér.

Oh *modern* ember, ha van még benned nemesen érző lélek, ha nem ölte ki még belőled az önző világáramlat az ősebert, úgy tégy gyakran ilyen erdei sétát, figyelj, szemlélj, merülj el a nagy természet remek alkotásainak csodálatában, ne kicsinyeld az énekes madarat, ne resteld megfigyelni a hangyát, bogarat s meglátod, hogy felüdülve fogsz visszatérni e hazug világ közé s igazat fogsz adni a költőnek:

»Oh természet, te dicső természet,
Mely nyelv merne versenyezni véled.«

Kiss Viktor Manó.

Bűgő szarvas. — Esterházy Mihály gróf tulajdona. (Részlet a párisi magyar vadászati kiállításból.)

Méhely Lajos könyve a magyarországi denevérekről.

„Magyarország denevéreinek monographiája. - Monographia chiropterorum hungariae.“

Az idei év a szokottnál gazdagabb zoológiai mozgalmakban s úgy látszik, mintha a zoológia a többi természettudományok arányában is határozott fellendülésben volna. Úgy látszik, és pedig nem csak azért, mert mindig szélesebb körben terjed ennek a tudománynak a kedvelése, de maguk a zoológusok is, akiknek hivatása e tudományt szakszerűen művelni, kiválóan szép és érdemes munkákkal lépnek fel most gyakrabban, mint azelőtt s így észrevehetőbben terjesztik kutatásaik eredményeit a nyilvánosság elé.

Ebben az oly figyelemre méltó előhaladásban orosz-lánrésze van *Méhely Lajos*-nak is, ami különben természetes, mert ő nemcsak egyik legképzettebb zoológusunk, de oly kiváló tehetségek avatják őt tudóssá, melyek az ő rendkívüli munkabíráásával és vasakaratóval párosultan, okvetlenül előtérbe emelik őt.

Minden munkáját az jellemzi, hogy nagy szakkészültséggel fogott hozzá, hogy biztos kritikával és önállósággal belehatolt tárgyába, hogy a hozzáragaszkodás nagy energiájával végrehajtotta és kimerítő tüzetességgel, tökéletességgel be is fejezte. Minden munkája ezért kifogástalan és kész munka.

Ilyen ez a monografiája is, amelyet most közzéadott a magyarországi fauna denevéreiről.

Először gyűjtött, sokat és fáradhatlanul; hazánk minden vidékéről szerzett denevéreket; utazott és fellekereste barátait és a gyűjtőket; mindenkitől kért és kapott denevéreket. Azután tanulmányozta a muzeumok gyűjteményeit; darabról-darabra megdeterminálta újból valamennyi denevérét, ahányat csak kapott — mert hátha a régibb tudósok és akik előtte foglalkoztak ezekkel az állatokkal, tévedtek volna. Egymásután megszerezte a könyveket, a teljes irodalmat, amire csak szüksége volt és tanulmányozta mások eredményeit és nézeteit, hogy e révén az előtte járók munkáját megismerje, kijavíthassa, kipótolhassa, vagy ha jónak, megbízhatónak találta: folytathassa. Rajzolt, bonczolt, vizsgált, tanult és ítél — és mikor már mindennel készen volt, akkor, amikor más talán befejezte volna munkáját: akkor belefogott újból és még egyszer, vagy talán többször is megismételte ugyanazt; mert hátha ő maga is tévedhetett valamiben!

Saját magában sem bízik mindjárt a tudós, mert tudja, mily kifogyhatatlan a természet, mily kimeríthetetlen az a legcsekélyebb részeiben is. A legfigyelmesebb vizsgáló, a legtehetségesebb kutató is tévedhet; azért kötelessége a természetvizsgálónak a szigorú lelkiismeretnek teljes megnyugtatóságig dolgozni és vizsgálataiban minden tehetségét kimeríteni. És ebben *Méhely* valóban mester.

Szakképzettségének, szép tehetségeinek és kifáradhatatlan tudományos ambíciójának köszöni ő, a tanár, hogy épen a zoológia szorosabb értelemben vett művelése okából a Magy. Nemzeti Múzeumhoz hívták meg. Amióta ott működik és az állattárban az emlősök gyűjteményét vette át, azóta minden gondja e gyűjtemény kibővítésén, helyesbítésén, értékének emelésén függ. Egész lelkével hozzá van forrva e szép, de nehéz feladatához. Muzeumi feladatai közben sorát ejtette a legapróbb emlősöknek: a denevéreknek is és ezzel együtt megszerzette ezeknek monografiáját.

Igy készülnek az ő munkái általában. S a midőn most kész könyvét látjuk, alig képzelhetjük, mily roppant szorgalom gyümölcse az! Csak aki látta *Méhely*-t dol-

gozni, csak az tudja, hogy mindig egész lelki vagyonát fekteti bele abba, amin dolgozik.

Ez a könyv is ilyen módon készült. Éveken át dolgozott rajta már és csak azután kezdte tulajdonképpen a megírását.

Most előttiünk fekszik és elismeréssel adózunk érte a szerzőnek; mert minden sorából, minden rajzából kitetszik az a valódi becs, melylyel gazdagította ismét a tudományt; de minden szavából a tiszta és nem erőltetett magyarság is sugárzik ki, ami ismét nemzeti erőnk gyarapítására szolgál. Minden gondolatában a tudós őszintesége és lelki ereje rejlik, az egész munka pedig a tudás, a hűség és tárgyszeretet képe.

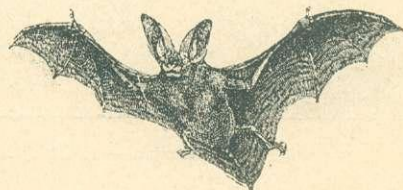
De szívesen fogadjuk ezt a könyvet azért is, mert a Magy. Nemz. Múzeum kiadása. Ez a Múzeum most a magyar tudománynak érlelő melegágya és újabban mindenben kiemelkedik elsőrangú hivatásához méltóan. Lehetővé vált már most, hogy tudósai a tudományt nemcsak ápolhassák, fejleszthessék, de ki is árasztják hazánk művelt elemei közé. Csak újabban ad ki a Múzeum önálló zoológiai munkákat és ebben a M. T. Akadémia támogatása erősíti. *Méhely* könyve — egyúttal akadémiai székfoglalója is volf — szintén az Akadémia hozzájárulásával jelent meg.

A csinosan kiállított, háromujjnyi kötet két részből áll: Általános és Tüzetes részből. Az elsőben foglalkozik a szerző az idevágó irodalommal és szigorú kritikával méltatja kiváltképpen a magyar írókat és gyűjtőket, akik már ezen a téren működtek. A magyar fauna denevér-fajainak áttekintését és gyűjtéseinek eredményeit adja ebben és bemutatja részletesen a denevérek anatómiáját és életmódjaik viszonyait. Általános nézeteit, különösen az elterjedésükre vonatkozólag, szintén itt fejtí ki. — A második rész tüzetesen tárgyalja az egyes denevérfajokat; pontosan leírja mindegyiket, megállapítja elterjedésüket, összehasonlítja az ő fajait és példányait a többi szerző alakjaival és gondosan meghatározza ezen az alapon a szinonimákat. Elég bőven foglalkozik az egyes fajok életrajzával és teljes áttekintést nyújt bőregér-fajainkról, melyeknek száma húszra tehető; ezek közül három faj a »Patkósorrúak«, 17 pedig a »Símaorrúak« közé tartozik.

Huszonkét, nagy gonddal rajzolt tábla egészíti ki ezt a munkát, mely a magyar tudományos irodalomban valóban ritkítja párját.

Nagyon természetes, nemcsak a magyar tanárok és bűvárok fogják ennek a könyvnek hasznát venni, de még inkább talán a külföldiek. Épen erre való tekintettel német szöveget is írt hozzá a szerző, mely bár rövidebb, mint a magyar, mégis tartalmazza mindazt, ami a külföldieknek lényeges. Bizonyára el fog terjedni ez a könyv a tudományos intézetekben és nehogy esetleg azután a magyarság rovására német címmel idézzék, igen helyesen, *latin* címet írt a könyv élére a szerző.

Kívánjuk, hogy *Méhely*-nek ez a terméke sok fiatal magyar zoológusnak mintául szolgáljon, mert ha még számos ily derék monografia fogja tárgyalni hazánk faunájának egyes csoportjait, akkor végre talán el fogunk jutni állatvilágunk alapos ismeretéhez.

VADÁSZAT.

Vadjaink értékesítése.

Fontosabb dolgot alig képzelhetek a mai vadászati viszonyok között, mint ezt a kérdést tüzetesen és alaposan megbeszélni. — Mint legbefolyásosabb nagyhatalom szerepel vadászati ügyünk terén és mondhatnám, főleg ettől függ vadászati ügyünk felvirágzása, vagy annak ellenkezője. Hiszen a vadak tenyésztése, gonolozása, óvása, a dúvad pusztítása, de meg maga a vadászat és a hozzá való eszközök pénzbe kerülnek és mi téríti meg ezen kiadásokat, ha nem a vadak értékesítése? Általában ugyanazt tartják, hogy a vadászat olyan úri passzió, mely csak kiadásokkal, de jövedelemmel nem járhat; ez azonban nem áll. Ha a vadászterület elég nagy és elég vaddús, szakavatottan kezelik és — ami fő — a vadakat jól birjuk értékesíteni, ez nemcsak a kiadásokat hozza be, hanem még azonfelül is jövedelmez. Ami a vad gondozását, óvását, a dúvad pusztítását illeti, e tekintetben már — hála Istennek — elég rendezett viszonyok uralkodnak nálunk, melyet nemcsak jó törvényeink üdvös szigorúságának, hanem főleg vadászközönségünk azon derék tagjainak köszönhetünk, kiknek kezébe van letéve vadászati ügyünk és akik munkát, fáradságot nem kímélve, minden tőlük telhető módon iparkodtak lendíteni rajta. Szaklapok, társulatok létesülése, mind örvendetes bizonyosága azon általános érdeklődésnek, melylyel a közönség vadászati ügyünket kíséri, mindenütt vadásztársaságokat szervez, nem kímél költséget, befektetéseket, csak hogy a vadakat meghonosítsa és vadászterületeit jó hírre emelje. Szép, dicséretes törekvések, melyekért jogosan várható anyagi jutalom. Ez azonban csak igen ritkán köszönt be. Itt van a bökkenő. Van szép vadállományunk, melyet fáradsággal, kiadással neveltünk, de nem birjuk azt értékesíteni, vagy legteljebb olyan árért, mely valóságos rablás a vevők részéről. A befektetések nem-hogy megtérülnek, de évről-évre nagyobbodnak és az ember nem is vadászik igazi jókedvvel, ha tudja, hogy lelőtt vadjait potom áron kell elvesztegetnie. És hasztalan keressük a tisztességes vevőt. Úgy a vállalkozó szellemű falubeli zsidó, mint a vadkereskedő, vagy a fővárosi közvetítő olyan árak mellett veszik át, vagy értékesítik vadjainkat, hogy az szinte nevetséges, pláne, ha az egyik-másik vadfaj szaporulata jobban sikerült. Egy esetben lehet ugyan jó árt kapni a vadért, ha t. i. magánosoknak árusítjuk. Ezek rendszeren kapva-kapnak az alkalmon, mert a kereskedő a tőlünk olcsón átvett vadat még sokkal drágábban adja nekik. De az ilyen privát vevők — olyanok, kik rendszeresen vásárolnak és nemcsak olykor-olykor — kevesen vannak és így nagyobb vadszállítmányt átvenni nem hajlandók. — Pedig éppen a nyári és téli nagy hajtóvadászatok azok, melyek a vadászterület-tulajdonos fő jövedelmi forrását képezhetik és ilyenkor majd mindig a kereskedőnek, vagy vállalkozó zsidónak *kénytelen* eladni a vadat, melyet az — úgyszólván tetszés szerinti áron vesz át. Mert ha a vadász nem enged, nyakán marad a vad, melylyel hirtelenében nem tud mit kezdeni és főleg nyáron néhány nap alatt megromlik, hasznavehetlenné válik és azután szépen eldobhatja. Míg ha előzőleg szerződést is kötött a vevővel és talán valamivel tisztességesebb árban egyeztek meg, de a kereskedő később mást gondol és sokalja ezt,

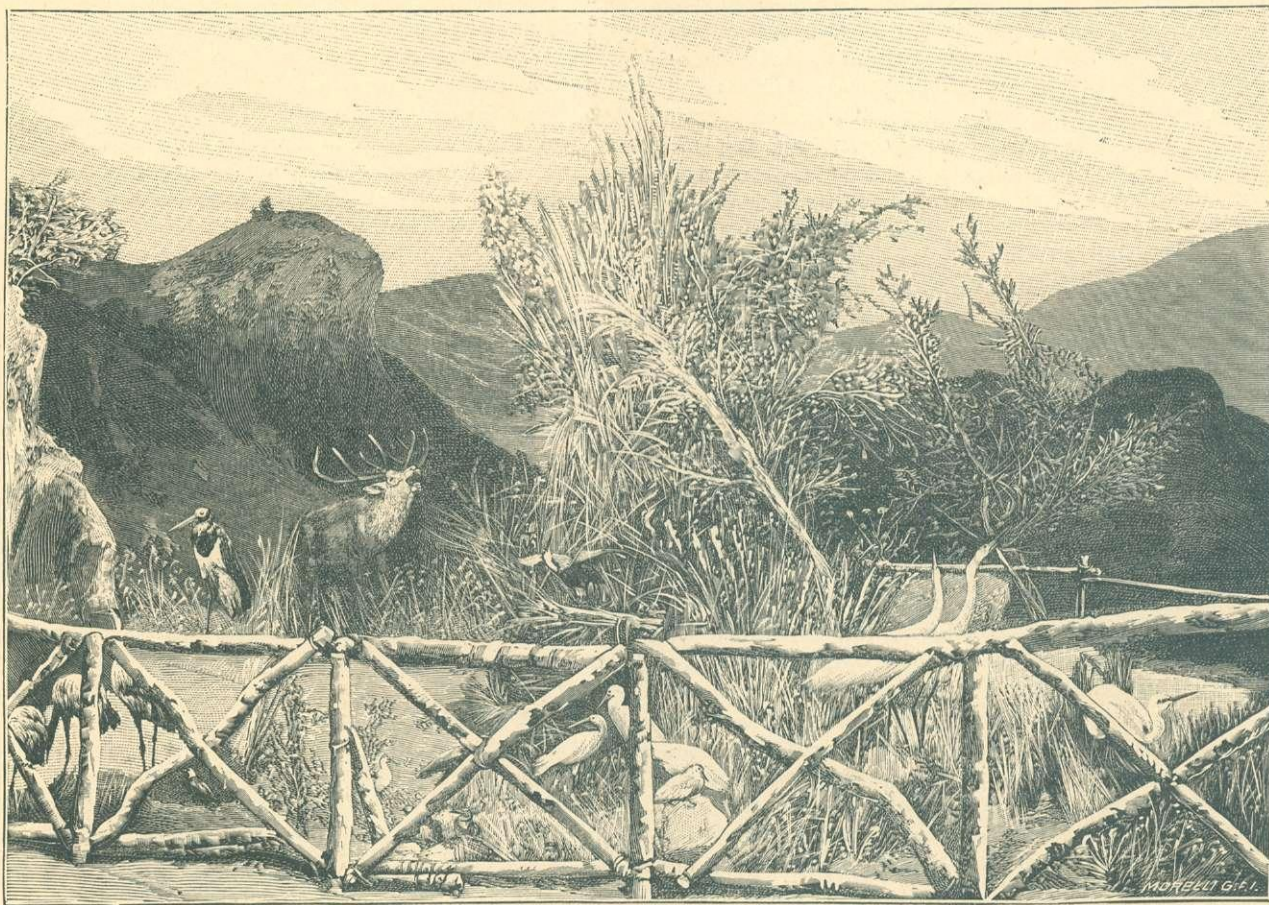
egyszerűen úgy tesz, hogy az átveendő vad egynegyedét — különféle alaptalan kifogások mellett — mint hasznavehetetlen kimustrálja, úgy hogy átvételre csak a legszebb, legnagyobb és legépebb darabok kerülnek, melyekért persze még a kialakított ár is igen kevés. A kimustráltakat a megállapított ár felében veszi át és ha erre a vadász nem áll rá, ismét csak a nyakán marad és nem tud velük mit kezdeni. — Az persze már nem tartozik a vadászat-tulajdonosra, hogy ugyanaz a kereskedő, ki a vadat tőlünk igazán potom árért kicsikarta, a külföldön négy-öttszörös áron adja el és helyben is majdnem a kétszeres vételárt kéri és kapja értük és így fényes üzleteket csinál, úgy a vadfogyasztó közönség, mint a vadját értékesítő vadász rovására. És sajnos, de tapasztalataim után ki kell mondanom, hogy ezen emberekre egyenesen *utalva* vagyunk, *kénytelenek* vagyunk a vadat nekik eladni, mert ugyan mit csinálnánk vele? Hányféle értékesítő szövetkezet alakult már hazánkban, de az még senkinek sem jutott eszébe, hogy vadértékesítő-társulatot alakítsunk. És a míg ez nincs, addig mit csináljon a vadász-ember? Legfeljebb azt teheti, vagyis *kényszerül* tenni, amit én is az elmúlt két évben tettem a foglyokkal. Mivel még a legcsekélyebb elfogadható áron sem bírtam tovább adni őket, egyáltalában nem vadásztam rájuk, csak annyit lőttem, amennyi a háziszükségletet fedezte. — Pedig mennyit jártam utána, már jóval a vadász-idény megnyilta előtt, hogy foglyaimra szerződést kössék. A vadkereskedő, ki mellesleg mondva külföldre nagy exportokat szállít, hajlandó volt átvenni párját 25–30 krajczáron. Erre én természetesen nem álltam rá. A falubeli zsidó ugyan 35 krajczárt ígért a fogoly párjáért, de bizonyos, kisebb mennyiség átvevését garantálta, ami persze megint olyan akadály a vadász előtt, melyért ezzel nem jutottam semmire. Mert hogy csak akkor vadászhaszak, mikor a kereskedőm kegyeskedik átvenni a meghatározott számú vadat, nagy vadászatot pedig egyáltalán ne tarthassak, azért nem érdemes a területet háborgatni. Mit tettem hát egyebet, mint hogy eladásra egyáltalán nem lőttem. Nem egy környékbeli vadásztársulat tagjaitól hallottam hasonló panaszokat a vadkereskedők méltatlan el-

Szárécska-család. (Részlet a párisi magyar vadászati kiállításból.)

járására vonatkozólag, ezek azonban — lévén a terület társasági bérlét — kénytelenek voltak bármilyen áron is átadni foglyaikat, hogy kiadásaik, befektetéseik legalább egy kis részben fedezve legyenek. Az ilyen társulatok tehát úgyszólván hatalmában vannak a nagy vadkereskedőnek, ki ezt tudva, olyan üzleteket csinál velük, mely már minden, csak nem tisztességes. Hogy e tekintetben az őszi, nagy nyúl-hajtóvadászatok milyen eredményre járnak, magamnak kellett tapasztalni. Két évvel ezelőtt a lelövendő nyulakra már előre szerződést kötöttem egy vadexport céggel, még pedig oly értelemben, hogy a nyulakat, tekintet nélkül a mennyiségre és a »hasznavehetetlen« darabok kivételével, valamennyit egyenlő árban átveszi. Persze ez a szerződés — sajnos — csak szóbelileg kötött. — Mikor azután a szállítás ideje elérkezett, az én kereskedőm az összes nyu-

sürgősen- — De hogyan volna ez lehetséges? — ez a kérdés, melylyel bizony többet kellene foglalkozni, mint eddig tettük. A vadkereskedők és vadexportőrök, ha a vadász a sok méltatlanság folytán végre így kifakad, igen nyugodtan azt felelik: *Ne lővött, hanem élő, befogott vadat* tessék szállítani és mi örömmel fizetjük az eddigi ár *kétszeresét* érte! A fogás nem nehéz és sokkal kevesebbe kerül, mint a lelövés és a vevők majd mindig készséggel rendelkezésre bocsátják a befogáshoz szükséges eszközöket, hálókat, töröket stb., ha azokkal a vadász nem rendelkeznek. Nekem magamnak tett nemrégiben egy külföldi vadkereskedő ilyen ajánlatot oly kedvező feltételek mellett, hogy a helybeli vadarak *két és félszeresét* kaphattam volna a szállított vadért. Nem kevésbé csodálkoztam, midőn ajánlatát visszautasítottam azon megokolással, hogy én csak lővött vadat

Tóparti részlet a párisi magyar vadászati kiállításból.

lagnak majdnem egy negyedrészt, mint »hasznavehetlent« visszalökte, noha én már előzőleg — a legjobb belátásom szerint — a teljesen szétlövött, vagy igen apró darabokat kiválasztottam. — Természetesen, hiába hivatkoztam a szerződésre, melyben ő csakis a hasznavehetetlen darabokat nem köteles átvenni, ezeket pedig már előzőleg magam kiválogattam, — nem használt. Százféle kifogással állt elő, melyekkel a kimustrált darabok hasznavehetetlenségét bizonyíttatta. A nyakamon maradt több mint száz darabot azután potom áron voltam kénytelen eladni és még így is örülnöm kellett, hogy megszabadultam tőlük — némi bevétellel. — Ha már most meggondoljuk, hogy ez az én esetem csak egy példa a sok közül, melyet a dolgok állásának bemutatására felhoztam, képzelhető, mennyire kívánatos volna a jelenlegi állapotokon változtatni, még pedig

szállítok és adok el és mint vadászember sem kedvet, sem tehetséget nem érek ahhoz, hogy törözők és hurokvetők módjára, a vadászat nemes törekvéseivel homlokegyenest ellenkezőleg fogdossam össze vadjaimat — eladás céljára. Még jobban bosszantott és elszomorított az, amit a kereskedő erre felelt. Azt mondta, hogy a legtöbb »praktikus vadász« manapság így értékesíti vadját és igen sok — szavai szerint — »waidgerechter Jäger« kötött vele ilyen szerződést. — Igazán nem hihetem, hogy jóra való vadászaink között egy is legyen, ki ily módon lealacsonyítaná ezt a szép és nemes passziót és ezért fel kell tételennem hogy azok, akiket az én kereskedőm mint »waidgerechter Jäger« említett, amolyan puska nélkül operáló peccsenyevadászok — ha ezeket egyáltalán még vadászoknak nevezni lehet. — Később napi-, sőt szaklapokban is találtam több hirdetést, melyek-

ben vadkereskedők élő vadak szállítására szólítják fel a vadász-közönséget, egyúttal felsorolva azon előnyöket, melyek ezzel járnak. — Az ilyen hirdetéseknek persze van is foganatja azok előtt, kik tisztán csak üzleti szellemtől vezetve, pusztítják a vadat és a korrekt vadászat nyújtotta gyönyörökkel mákszemnyit sem törődnek. — Ime tehát, alapjában megvolna a mód arra, hogy vadászati ügyünk anyagi helyzetén javítsunk, de azt hiszem, velem együtt egy korrekt vadász sem fogja ezt soha igénybe venni. De hát nem volna lehetséges vadjainkat elfogadható áron értékesíteni, *tisztességes módon*, mely nem alacsonyítja le a vadászatot és nem vezet annak kapzsi kihasználására? Van mód és ez nem keresztülvihetetlen. Kellene léte-sülni egy *vadértékesítő szövetkezetnek*, mely *közvetítők kizárásával, direkt* árusítaná a vadászoktól átvett vadat, nemcsak itthon, hanem külföldön is. Azt hiszem, jóakarattal és anyagi támogatással meg lehetne alakítani azt a szövetkezetet, melyhez *minden vadászterület-bérlőnek hozzájárulni* — saját érdekében állna. — Egy csapással megszűnnék a sok kellemetlenség és bosszúság, melynek eddig a vadkereskedők és exportőrök részéről ki voltak téve. A szövetkezet egyszer s mindenkorra megállapított mérsékelt díjszabás, vagy perczent mellett szállítaná és összekötéseivel fogva a *lehető legjobban* értékesítené a lövött vadat. Hogy mily nagy lendületet adna ez vadászati ügyünknek és a vadtenyésztés emeléséhez mennyire hozzájárulna — alig kell említenem. — A szövetkezet méltó kiegészítő részét képezné orsz. magy. vad. védegyeletünknek és kölcsönös támogatásukat és együttműködésüket — tudom — siker koronázná!

Ifj. Bartal Aurél.

NYÁR HEVÉBEN...

Nyár hevében a szabadban járok,
Zöld mezőben, kéklő ég alatt
Elnézem a sok tarka virágot,
Hallgatom a dalos madarat.
Ösmerőse vagyok a virágnak,
Ösmerőse a dalos madárnak,
Lomboserdő árnya befogad,
Merengeni szoktam ott sokat.]

Elmerengve, lelkem messze szárnyal,
A szép múlthoz vissza-visszatér,
Midőn szebb volt sokkal a madárdal,
Lelkesültem föld virágaiért.
Ha elmentem egy kedves leányhoz :
— Hasonlítottam a legszebb virághoz —
Nem hittem azt soha, hogy nekem
Ily virág ne nyíljék keblemen!

Éltem nyara immár őszre válott,
Nem oly vonzó többé a virág.
Fölötte már egykedvűen állok
— Egyforma volt mindég a világ. —
Nincs megállás, pihenés az úton,
Kesereghet lelkünk az elmúlton.
Ez a világ csak halad tovább
S örömei? múltó délibáb!

Rohanj idő sebesen fölöttem
Kis világom hadd repüljön el!
Ide úgyis nem örökre jöttem,
Ki született: annak menni kell!
Mert bár élnek itten ezer évet:
Isten előtt csak egy percz ez élet
És egy a vég: — én jól tudom ezt —
Egy őlnyi föld és egy sirkereszt!

Szép természet! hozzád jöttem én ki
S hová ragadt, vitt a gondolat!
Virágidat még szeretem nézni,
Bár fölöttem az idő halad.
Úgy is tudom, hogy ha fáklyám lobban,
Mint haló madárra a bokorban
Lehulló lomb reája borul:
Rám belőled egy sír domborul!

Lengyel László.

Az aczélcsővekről (J. N. úrnak). Ne tessék hitelt adni a hangzatos reklámoknak, mert a legczifrább nevű, a legczifrább módon gyártottnak állított s akármilyen hangzatos nevek égise alatt forgalomba hozott »legfinomabb« »stahl-lauf«-ok és »special flussstahl-lauf«-ok stb. se érnek fel gyakorlati érték s az anyag jósága tekintetében (mint *sörétes* fegyvercsövek) a csögyárossal. Még a leggyatrább ferlachi damasztcsövek is jobbák bármily néven nevezendő aczélcsőnél. A mai aczélcső-kultusz-ép oly humbug, mint a régebbi ez irányú kísérletek a csögyárosok részéről, mert már régebben is megkísérelték ezt a csőanyagot a vadászpublikumra rátukmálni, de sikertelenül. Most is úgy lesz, legfőleg az újságdolgok után kapadozni szerető vadászatkedvelők érdeklődnek egy ideig iránta, azután pedig lassanként ezek is rá fognak jönni, hogy a damaszt mégis csak damaszt és a további becsapása az idealisták és hiszékenyeknek nem fog menni. Az aczélcsővekké váló ez újabb erőlködése a csögyártóknak igen megokolt, a maguk szempontjából, ha tekintetbe vesszük, hogy az ily csövek előállítására, hasonlíthatatlanul kevesebb anyagi megterheléssel és műszaki nehézséggel jár, mint a damaszt-csővek költséges előállítása, — hogy pedig mégis a finom damaszt-csővekéhez hasonló árakat követelnek értök, az kereskedői fogás csupán, mert a publikumnak az olcsó áruhoz nem lenne bizalma, mert »olcsó húsnak...« stb. Tényleg pedig a dolog úgy áll, hogy semmiféle cifra nevű aczélcső párja nem ér többet nyers állapotban 14—16 forintnál (a legfinomabb előállítást értve); ellenben még a közönségesebb damaszt-neműt sem adhatják alább Belgiumban 20—25, a finomabbat 30—45 forintnál párját; de sokkal drágább damaszt-csővek is vannak. — Az, hogy az aczel-csőveket állítólag kétszer, sőt háromszor olyan erősek volnának (?) mint a legjobb damaszt-csővek — ha igaz volna is, még akkor sem emelné értéküket a damaszt fölé a szakember szemében, mert erre a tulságos erősségre semmi szüksége sincs a vadásznak — egyrészt, mert a damasztban oly minden tekintetben megfelelő szívós, ruganyos, szóval kellő szilárdságú csőanyagot birunk, hogy más anyaghoz nyúlunk teljesen indokolatlan és felesleges — nem is szólva arról, hogy becsesebb is és a szemnek is tetszetősebb külsejű és gyakorlati tekintetben is megfelelőbb (mert jobb ölberevel bír) az aczelnál; — másrészt, mert a *túltöltés* veszélye — ami talán a háromszoros erőjű aczel-csőveket indokolta tehetné — a mai fegyvereknél teljes lehetetlenség, mert a töltés mekkoraságát, vagyis a legszélső maximális határt e részben már maga a patron ürtartalma se engedi túllépni és mintegy megszábjá a helyes arányokat; a hosszabbított patronokhoz készült fegyverek mindig szilárdabbak, tehát nagyobb ellentálló képességű összalkattal bírnak az erősebb töltéshez arányítva, mint a szokott rendes töltéshez készült fegyverek. Mindezeket tekintve véve tehát, semmi szükségünk sincs a reklámokban oly nyomatékkal hangoztatott »háromszoros erősségű« puskacsövekre. Avagy talán más »előnyei« is volnának az aczel-csővekké a damaszt-csővek felett? Semmi! De annál több rossz tulajdonsággal bírnak, melyek közül nehányat ide iktatunk: 1. A hideg és meleg hatása ellen való közönyössége még nincs beigazolva, azért kivált a hirtelen való hőváltozások alkalmával (lövés nagy hidegben stb.) teljes bizalommal iránta nem lehetünk; ha valami kalamitás éri, ezer darabra szétszakad; azért a vadász aczélcsővű fegyver használata mellett teljes biztonságban magát soha nem érezheti, mert például egy keresztbe fordult sörétfőtás, vagy némelykor megtárgult töltés kilövése elég ahhoz, hogy az fegyvernek veszélyeztető romlását előidézzé. 3. Akármilyen pontosan, helyesen van is az aczélcső fúrva s készüljön bár a legjobb anyagból is: *kivételesen* rossz ölbereje miatt hasznavehetetlen. A vadat a legjobb lövés mellett is a legtöbbször élve hagyja, tűzben úgyszólván soha sem ejti el, hanem utólag kell a lövésnek egy gyilkos torturát még végrehajtani a kínlódó jószággon — ha ugyan — kínlódásai közben az el nem szalad, vagy el nem repül. 4. A legtöbb aczel-cső, dacára hogy nem öl, lövés után mégis minden vadnál roppant vérezést idéz elő s ennélfogva a vad minden jó kinézését elveszti stb. stb. S itt megjegyezzük, hogy a jó ölberejű fegyver első főismertető jele, hogy vérezést épen nem, vagy csak hosszabb idő multán idéz elő. Egyébiránt a fegyverek ölberejéről egy tüzetesebb cikket fogunk közölni; addig is e tárgyról egyelőre legyen elég ennyi.

VEGYESEK.

A madarak vedlésének oka. Ha az állati test szervezetének valamely részét következetesen mindig kevésbé használja s végül az illető szerv teljesen használaton kívül kerül, először is az a szervezet-rész, mondjuk például izom, elveszti eredeti nagyságát. Az izomban felhalmozódott tápláló anyagokat a vérsejtek egy része, a fehér vértestecskék, az úgynevezett phagocystek lassankint elviszik a test más részeibe s újra átadják az anyagforgalomnak. Vannak azonban az állati szervezetnek oly részei is, melyek képződésük és teljes kifejlődésük után teljesen kizárják az anyagforgalomból. Ilyen részei a szervezetnek a különböző epitheliális képletek, a körmök, paták, szőrök s a tollazat. Gyakran előfordul azonban, hogy az állat oly viszonyok közé kerül, hogy testének e részeit is meg kell változtatnia. Ilyenkor a természet kénytelen félre tenni takarékoságát s a szükségtelessé vált részeket el kell távolítania s azután újjal pótolnia. Ezt az egész folyamatot, a szőr vagy toll elvetését és az új kinövését, nevezzük vedlésnek.

Tudjuk, hogy a tollak, ha egyszer elérték maximális nagyságukat, többé nem fejlődhetnek vissza se egészen, se pedig részben, hanem ha szükség van rá, a madárnak egész tollazatát el kell vetnie s időnkint újjal pótolnia. De milyen körülmények kényszeríthetik a madarat arra, hogy tollazatát elvesse! Az összes állatok között a madaraknak van a leggyorsabb mozgásuk s ugyancsak ők vannak kitéve legjobban az időjárás viszontagságainak.

Nem csoda hát, ha e mozgalmas élet közepette a testet fedő tollak egyike-másika megtörik, vagy a zászló sugarain levő horgocskák letöredeznek s ezáltal az egész zászló laza lesz; az ilyen eltördeelt gerinczű, szétfoszlott zászlójú tollak azután természetesen nem alkalmasak a madárnak, inkább akadályozzák repülésében, mintsem hogy előmozdítsák a repülés sebességét. Ehhez járul még az is, hogy a tollazatot belepi a por, az eső megáztatja s úgy lassankint a madár tollazata kopottas lesz. Ez a kopott tollazat azután bizony nem igen védi meg a madarat a szélről, nedvességtől, hidegtől s így az állat az időjárás viszontagságait könnyebben megérzi. Aránylag még többet szenved a madár tollazata a párzás ideje alatt. Az őszi nagy vonulás idejében van a madárnak leginkább szüksége tollazatára, hogy meg bírja tenni a nagy útát; azért esik a vedlés a párzás és az őszi vonulás között levő időszakra. Azoknak a madaraknak pedig, melyek nálunk telelnek ki, új ruhára van szükségük, hogy védve legyenek a tél hidege és fagya ellen.

Azonban ezeken kívül más oka is van a madárnak arra, hogy tollazatát elvesse. Számptalan ellenség fenyegeti a madarat a mindennapi megszerzése közben s a létért való küzdelemben határozott előnyére van, ha színezete mintegy beleolvad környezetének színeibe. Így utánozhatja a madarak tollazata a fakérget, a leveleket, a föld színét s más egyebet is. A párzás idejében a hímnek okvetlenül szüksége van színekben pompázó nászruhájára, hisz e nélkül aligha jutna párhoz. Ez az oka, hogy a madarak tavasszal az úgynevezett «nászruhát» veszik fel s a nyár folyamán azután színezetök mindinkább kopottabb lesz s mindjobban s jobban beleolvad a környezet színeibe. Természetesen a tavaszi vedlés csak annyiból áll, hogy az egymásba olvadó színű tollak kihullanak s helyöket élesen határolt színűek foglalják el. Ha a madarat környező vidék kétszer változtat külsőt, a madárnak is kétszer kell évente vedlenie. S miért van

az, hogy a hófajdok téli tollazata fehér, a nyári pedig barnás színű? Azt hiszem, nem kell okát adnom, hogy mért nem lehet a madárnak erős gerinczű tolla már akkor, mikor a tojásból kikel.

Azok a madarak, melyeknek nincs szükségük repülésre a zsákmány megszerzésében, mint például a ludak, stb., egyszerre veszítik el egész tollazatukat, úgy, hogy egy ideig a vedlés tartama alatt nem is tudnak repülni. Azoknál pedig, a melyek jó repülők, a szárnyvezetők megújulása olykor éveig is eltart. Mert a tollak csak egyenkint hullanak ki, — mindkét oldalon a két megfelelő toll — s egyenkint is újulnak meg. Gyakran előfordul az az eset is, hogy egyik vedlésnél csupán a fedő- és pihetollak, másíknál pedig csak az evező- és kormánytollak újulnak meg.

Tafner Vidor.

A papagáj a kínai néphitben. A kínaiak azt tartják, hogy a legtöbb majomtaj beszélni képes. A papagáj beszélőképességét pedig már nagyon régen ismerik. Egy beszélő papagájt *Ju an-Stung* császár (713–756-ig Krisztus előtt) »zöld tanácsosává« nevezett ki, mert állítólag rávezette a hatóság embereit gazdájának gyilkosaira. A *Li-ehi*-ben (Szertartások könyve), melynek keletkezését a tudósok a Krisztus előtti századik évre teszik, e mondást találjuk: *wu yuig nung yin, pu wei fei niao* (bár a papagáj tud beszélni, mégis csak madár marad). Hogy mennyit adnak a kínaiak a papagáj csacsogására, legjobban illusztrálja a következő mese: Egy király egy vadászatra indult s az erdőszélen talált egy papagájt, amely rákiáltott: Ne menj királyom ma vadászatra, mert a míg te vadászaton vagy, egy főembered meg akarja gyilkolni nődet s gyermekeidet. «Rossz szavakat mondál», szólt a király s lelőtte a papagájt; azután pedig lóhalálában főemberének házához sietett s azt és családját megölte, hogy bosszút álljon nejeért és gyermekeiért. Mikor pedig haza ért, legnagyobb bámulatára mindent úgy talált, mint mikor elment. Ekkor nagyon szomorkodott, hogy főemberét megölte. Ebből az a tanulság, hogy ne adj sokat a csacsogó, hamis beszédre, mert az könnyen romlásodat okozhatja. A papagáj Kínában *Kuan-yin* nevű női istenség oltalmában áll.

Angolország kanári-szükséglete. Angliában évente körülbelül 400.000 kanárimadár kerül eladásra, mintegy két és fél millió korona értékben. E 400,000 énekes madár közül legalább 100.000 Németországból való, mert az egész világon legjobbnak tartják a németországi nevelésűeket. Állítólag a német nevelésű kanárik a legjobb énekesek. Utóbbi időben az angol kanári-nevelés is nagy lépésekkel halad; a többi 300,000 szükségelt kanári már Angliából kerül ki. A kanári-kereskedés középpontja *Norwich*. Az angol tőkepezészek olykor igen magas árt fizetnek egy-egy jól éneklő kanáriért. Nemrégiben hat darabért adtak 12.000 koronán felül; a 200–1000 korona árú példányok mindennapi dolog számba mennek.

A macskabagoly és fekete rigó barátsága. 1897. április 26-án a Kolozsvárhoz tartozó monostori erdőben járkálván, egy cserfa hatalmas oduja szélén egy szundikáló *Syrnium aluco*-t pillantottam meg. A madár csak akkor szállt el, midőn közvetlen közelébe jutottam. A fészket nem érhettem el, mert igen mélyen benn feküdt az oduban. Abban a pillanatban, mikor az oduba bepillantottam, nagy meglepetésemre egy *Turdus merula* ♀ szállt ki nagy lármával. Meglepetésem még nagyobb lett, mikor megláttam a rigó fészket is; az odu szélén (a nyílás felső részén) egy kis padkaszerű kiugráson feküdt, oly módon, hogy valahányszor a bagoly a saját fészkebe bement, vagy ha a lyuk szájánál gunnyasztott, a rigófészkek két arasznyira volt feje felett. A rigófészkekben 4 meleg tojás volt, az anyamadar tehát nyugodtan ült rajtuk, mialatt az erdők rettegett zsványa ^{zöle} két arasznyira ült. — Más ragadozó madaraknál — pl. a sasok-

nál — is megfigyelték, hogy fészkek környékét meg szokták kimélni vérengzéseiktől. Mi súgja ezt a madárnak, hogy saját biztonsága érdekében így kell tennie? Ime, az önfenntartás törvénye ugyanaz, mely a vonulókat arra készíti, hogy évente kétszer tegyék meg óriási légi útjokat. *Dr. Linder Károly.*

A természet segítése a kártékony lepkék ellen. Ha valamely állatfaj egyénei a szokottnál nagyobb mennyiségben lépnek föl, az illető faj ellenségei is megszorodnak s a természetes rend nemsokára helyre áll. Igen szépen lehet ezt tapasztalni a kártékony lepkék hernyóinál. Ha valamely kártékony lepke hernyói nagy mennyiségben lépnek föl, azok a fűrészdarazsak is elszaporodnak, melyeknek lárvái az illető lepkefaj hernyóit pusztítják. Ilyen esetet figyeltek meg néhány éve Németországban. A káposztaföldön annyi volt a Mamestra brassicae hernyója, hogy egy fejen 20–30 is rágódott. Egy pillegyűjtő százon felül szedett össze a hernyókból, a melyek rendszeren bebáboztak, de jövő tavaszkor csak egyetlenegy pillé kelt ki, a többi elpusztították a fűrészdarazsak lárvái. Ily módon nyújt a gondos anyatermeszt maga segédkezet az embernek ellenségeivel szemben.

Tudósítások.

Tisztelt Szerkesztőség! Sokat hallottam már a verebek szemtelenségéről, de még sem hittem volna, hogy olyanra bátorodjanak, mint az elmúlt napokban volt alkalmam tapasztalni. Csalitos, bokros kertünk végén a régi várfal egy részlete nagyon alkalmas helyül szolgál a verebeknek. Van is ott vagy 30 pár. Persze ők akarnak uralkodni az egész kertben. Junius elején mégis volt egy kis poszáta- és egy barátfülemüle-fészek benne. Ehhez járult egy kerti poszátáé is, mely azonban tönkre ment és pedig a következő módon. Fészket felrakta a pár a ház oszlopos elő részének kiálló vasgerendájára. Egy délután épen a fészek alatt ültem, annélkül, hogy tudomásom volt volna a fölöttem levő fészekről. A verebek folyton fejem fölött röpködtek, mire én is figyelmessé kezdtem lenni. Az egyik poszáta ijedten röpködött ide s tova. Egyszerre csak veszett csipelés közt elém hullott a fészek egy tojással, a tojó pedig üldözötve a verebektől tova szállt. No, gondoltam, ezután majd én fogom üldözöbe venni e proletár hadat. Felraktam a poszátáknak a fészket és föl is keresték azt. Egy hét múlva azonban már megint ráakadtam az üldözött pár ledobott fészkeire. Harmadszor már egy bokorba rakta a pár fészket, hol még most is megvannak. Ugy látszik, hogy a ki az éneklő madarakat szereti, annak üldöznie kell kertjében azt a zsvány csapatot, mely nem tudja megbecsülni magát.

Pécs, 1900. június 20.

Glück István.

Fekete batlák a boglári berekben. Mint lapunkat *Menyhért Vilmos* úr Bogláról szíves értesíteni, az ottani berkekben néhány nap óta sok *fekete batla* (*Ibis falcinellus*) tanyázik s néhány általa lőtt igen szép példányt be is küldött laboratóriumunknak preparálás végett. — Egyébiránt nem meglepő, hogy a batlák ma már a balatonmelléki és föl-föltünedeznek, holott régebben színét-nyomatát se látták ennek a madárnak a „magyar tenger“ vadászai, mert csak a magyar Alföld lópajának volt hűségese és közönséges s emellett rendkívüli nagyszámú vadja a batla. Az Alföld vizei voltak elterjedési körének észak felé a legszélsőbb határai is s e tájakat meghaladólag elterjedési zónáját csak azóta kezdi tágítani, a mióta a Tisza-szabályozás és rétszárítási munkálatok következtében a biológiai viszonyainak megfelelő helyektől s egyben fészkelési helyeitől is megfosztatott. Tényleg azonban a Tiszamentén ma is még sok helyen akadhatnak népes költőtelepeikre és a Duna berkeiben is több helyen igen népes kolóniái léteznek. Hanem azért pusztulásuk kétségtelen s végleges eltűnése hazánkból alighanem csak rövid idő kérdése már. Hogy manapság a Balatonnál nagy számmal tűnik föl, az *terjeszkedésének* kétségtelen jele. A kócsaggal is így volt, keresgélte egy ideig a háborítlanabb tanyát nálunk, míg végre egyet gondolt — s azóta nem terem több rengő tollékeség a magyar kalpagok számára. Elvitte a kócsag a tollát s ma már ő maga is mithoszi alakká kezd válni nálunk!

T. szerkesztőség! Luczernakaszálás alkalmával egy fogolyfészekre bukkantam, amelyben 5 fogoly- és 3 fűrjtojás volt s a *fűrj ült rajta*. A kaszálásnál sem a fészkeknek, sem a tojásoknak nem lett bajuk; a fűrjecske azonban még sem tért rá vissza. — Én azt hiszem, hogy a fészekbe először egy fogolytyúk kezdett tojni, időközben azonban valamiként elpusztult és így foglalta el a fűrj. A fészekben több hely már nem lévén az 5 fogolytojás miatt, csak 3-at tojt bele a fűrj.

Kéménd, 1900. június 20.

Étter Gyula,
primási intéző.

Megjegyzések a „Vadászat szakszerű kezelése“ című cikkhez. Remélem, hogy »Nimród«*) nem veszi rossz néven, ha a „Vadászat szakszerű kezelése“ című, a Természet XVII. számában megjelent cikkéhez pár megjegyzést fűzök. Ugyanis többek közt a hurokvetőkről szól s azt mondja: »Nem felesleges... a megtalált törököt szétrombolni s *asután* a felállítóra rálesni, mert ez valószínűleg korábban, vagy későbbben meg fog jelenni, hogy utánna nézzen eszközeinek.« — Helyes, csak hogy fordított sorrendben, mert a török pusztításával eltüntetjük a »corpus delicti« s az utóbb elcsipített vadász elegendő bizonyíték hiányában büntetését elkerülte, csak óvatossággal lesz. — Ne bántsuk tehát a hurkokat vadászterületünk azon részén, melyen a tettest el akarjuk csipni, ellenkezőleg, ott ne is mutatkozzunk, hadd érezze magát teljes biztonságban 1–2 héten keresztül. — Ha nagyon féltjük vadunkat, úgy az illető hurkot hatáson kívül helyezhetjük valami nem feltűnő módon, a hurok mintegy véletlenül történt félretolása, vagy összehúzása által, úgy csipetnyi nyúlászor közbetételével, vagy ami még czélszerűbb, rakjunk a hurokba elhullott vadat, vagy olyat, melyet lőttünk ugyan, de melyen seb nem látható, mindent úgy rendezve, mintha természetes módon magától került volna törbe. Ez elméletileg hasonló a róka ellen használt »dögtérhez«, csak azt kell szem előtt tartani, hogy az ilyen kétlábú róka még jóval furfangosabb. Ha látjuk, hogy minden tervszerint megy, a hurokrakó gyanutlanul veszi fel vadunkat s igazítja általunk elrontott eszközeit, akkor egy napon mi (vagy kerülőnk) a korcsmában többek előtt beszelgetve, 1–2 napi, plauzibilis okokkal igazolt elutazásunkat híreszteljük s délután csakugyan nagy dírel-durrall kihajtunk a falun. (Korcsmában mondom, mert ott találni a falu egy részét, azután a korcsmáros a vadász kedvére jár.) Ha majd kiértünk oda, ahol az ember szeme nem lát, lopódzunk szépen ahhoz a hurokhoz, melyet előtte való éjjel valami vaddal díszítettünk s ott jól meghúzódva várjunk addig, míg a megváltó el nem érkezik vadász alakjában. Ha dolgunkat ügyesen és föltűnést nem keltve végeztük, úgy már első éjjel is biztos sikerre számíthatunk. Ha nem, akkor sok türelemre lesz szükség, mely nem csak szamarak és birkák (a hogy Petőfi mondja), hanem a vadászembernek is dicső erénye. Nagy hiba volna, ha rögtön a hurokrakó torkához ugranánk; inkább várjunk szép csendesén, míg ez dolgát egészen el nem végezte, azaz a vadat kiszedte, bezsebelte, eszközét ismét rendbe hozta — a többi már az olvasó fantáziájára bízom. Még csak azt akarom említeni, hogy a vadász és hurokvető segédei gyakran igen ártatlannak látszó vén banyák és gyermekek.

Dlawso.

Az országos állatvédő egyesület f. hó 20-án tartotta ezidei 3-ik választmányi ülését. A titkári jelentés szerint lépéseket tett az egyesület, hogy állatvédelmet tárgyaló ajándékkönyvecske 15 ezer és iskolai falitáblája ezer példányban az idén Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyei elemi iskoláknak osztassék szét s felkérte egyben a kultuszminister urat, hogy a tervbe vett iskolai szemléltető táblák sorába állatvédelmet ábrázolókat is vegyen fel. Állatvédelmi szabályrendelet tervezetével elkészülvén, jóváhagyás és kiadás végett a földművelésügyi ministerhez felterjesztette.

Az egyesület közreműködésével megalakított soproni egyesület alapszabályai jóváhagyás végett a belügyministeriumhoz felterjesztetvén, remélhető, hogy ezen egyesület még ez év folyamán megkezdheti működését. Őszkor az országos baromfi-egyesület által rendezendő kiállításnak állatvédelmi szempontból való ellenőrzésére tagokat küldött ki a választmány. Lovak emberséges kezeléseért s jó ellátásáért elismerő és köszönő levelet küldött az egyesületet a központi tejcsarnok-szövetkezetnek, a madárvédő-egyesületek alakítására kiküldött bizottságok összehívását pedig őszre halasztották, mivel ez idő szerint Máday és Herman elnökök Párisban vannak hivatalosan elfoglalva.

A választmány végre is értesíti a nagyközönséget, hogy ideiglenes állatvédő-házában gondozott ebek díjtalanul bocsátatnak azokra reflektálók rendelkezésére.

*) Ifj. Bartal Aurél.

Szerkesztői üzenetek.

V. tanár úrnak. — A lencserendszereket felváltva használhatja mindkét stativon.

S. mérnök úrnak. — Tessék kéziratait *Landgraf János* műszaki tanácsoshoz küldeni; mink is szívesen fogadjuk és átadjuk neki. — Sokan érdeklődnek halászatunk fejlődése és terjedése iránt, éppen azért köszönettel fogadjak tudósításait.

A. L. úrnak. — Nem közölhetünk hosszú verseket, sem pedig olyat, amely nem tartozik lapunk körébe.

G. M. úrnak. — Miért nem küldte be azt a halat intézetünkbe, szívesen determináltuk volna. Leírása után nem határozhatjuk meg a fajt.

N. erdész úrnak. — Ha friss állapotban adja póstára az állatokat, akkor valószínűleg nem fognak megromlani. — Őzágancsoknak nincs értékük, ha a koponyáról le vannak fűrészelve.

B. G. úrnak. — A párisi kiállításban van egy középiskolai mintagyűjteményünk is. Ez a vadászati kiállítástól külön van választva. — Előbbi a »Champs de Mars« jobboldali épületében, utóbbi a »Palais de fôrets«-ban van; mindkettő az Eiffel-torony közelében van. — Egyszerű, de tiszta és igen ajánlható szálloda: *Hôtel Blondel, Rue Blondel, a Boulevard de Sebastopol* közelében; nem drága és tulajdonosa magyar ember. — Utlevél nem kell.

Pl. úrnak, Kaposvár. — A fák levelei megtartják zöld színüket, ha itatós papirosban lehetőleg gyorsan és az itatós gyakori váltóztatásával, melegebb helyen szárítjuk azokat.

Csiga-gyűjtemény. Egy 130 fajból álló, jól determinált csiga-gyűjtemény eladó. Cím a szerkesztőségben.

Egy szépen kinőtt uhu eladó. Cím a kiadóhivatalban.

Angol órákat szándékozik adni előkelő családokban fiatal hirlapíró, ki éveket töltött Angliában és ki egy eddig nem ismert módszer szerint a legrövidebb idő alatt a nyelvet szóban és írásban teljesen megtanítja. Az érdeklődők lapunk szerkesztőségéhez forduljanak bővebb felvilágosításért.

BEKÖTÉSI ♦ ♦ ♦
TÁBLÁK
 lapunk jelen évfolyamához
 (világos és sötétzöld színben) már megrendelhetők intézetünkben.
 Bérmentes küldéssel darabonként 2 korona.

Gubacs-gyűjtemény. — »A Természet« utolsó füzeteiben közlé adott és Szépligeti Viktor tollából eredő közlemények az erdei fák gubacsairól, oly általános érdeklődést keltek a szakkörökben, hogy elhatároztuk, különösen erdőhivatalok és iskolák használatára jól determinált, kész gubacsgyűjteményeket összeállítani és árusítani. Ezek a gyűjtemények több sorozatban fognak megjelenni; mindegyik sorozat 25 fajt fog tartalmazni és 2-3 csinos üvegfedeles skatulában lesz elhelyezve. Egy sorozat ára 20 korona. Előre láthatólag 3-4 sorozatot fogunk kiadni összesen. Az első sorozat megjelent és megrendelhető intézetünkben.

Tögaadaságaimból ajánlok őszi és koratavaszi szállításra egy- és kétnyaras, gyorsnövésű csehpony-, stüllő-, csuka- és czompó-ivadékokat, továbbá megtermékenyített fogas-stüllő-ikrát.
Corchus Béla, Budapest, IV. ker., Molnár-utca 17.

Ő cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója. Ő cs. és kir. fensége József Ágost főherceg kamarai szállítója. Ő kir. fensége Ferdinánd bolgár fejedelem udvari szállítója. Ő kir. fensége Fülöp szász-coburg-gothai herceg szállítója.

Budapest, 1892. arany-érem. Debreczen, 1894. első. állami érem. Leipzig, 1894. díszoklevél. Lemberg, 1894. elismerő oklevél. Zenta, 1895. első arany-érem. Moszkva, 1896. e. ezüst-érem. Budapest, mill. kiáll. 1896. 2 érem. Lüdenscheid, 1897. ezüst-érem. Brüsszel, 1897. arany-érem. Legmagasabb és magas elismerések. A Vallás- és Közoktatási, a Földművelésügyi Ministeriumok és Budapest Székes Főváros Tanácsának ajánlása. A M. N. Múzeum és Európa elsőrangú múzeumainak szállítója.

DR. LENDL ADOLF, PREPARATORIUMA ÉS TANSZERKÉSZITŐ-INTÉZETE.
 BUDAPEST, II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Kitömött állatok, biológiai csoportok, vadásztrofeák, állatfejek, természetrajzi gyűjtemények, csontvázak, modellek, mindenféle preparátumok és tanszerek.

Dús raktár, kitűnő készítmények, jutányos árak. Árjegyzékek bérmentve és ingyen.

— Az intézet Dr. LENDL ADOLF személyes vezetése alatt áll. —

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.
 MŰÖSSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.
Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.
 Kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.
 — Jutányos árak. —
 Cím csakis: **BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.**
 TELEFON: 18-99.

»A Természet« szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.
 4122.1900. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.